

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Identificació de l'assignatura

Nom	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Crèdits	2 de presencials (50 hores) 4 de no presencials (100 hores) 6 de totals (150 hores).
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx
Juan Jorge Muntaner Guasp joanjordi.muntaner@uib.es	12:30	13:30	Dimarts	13/09/2017	01/06/2018	Despatx A-110-Guillem Cifre

Contextualització

L'assignatura Bases didàctiques per a l'escola inclusiva es obligatòria en els estudis del Grau de Pedagogia i s'inclou en el mòdul escolar. Els continguts de la matèria fan referència a plantejar un model educatiu equitatiu, fonamentat en l'heterogeneïtat de l'alumnat. L'assignatura es desenvolupa amb una metodologia participativa de tot l'alumnat matriculat. L'objectiu és oferir propostes, tècniques i mètodes que favoreixin una real igualtat d'oportunitats per a tot l'alumnat de totes les etapes educatives, evitant qualsevol marginació i/o discriminació per a qualsevol motiu o causa.

Requisits

Competències

Específiques

- * Conèixer i comprendre els processos d'ensenyament aprenentatge i la seva incidència en la formació integral.
- * Desenvolupar i coordinar intervencions educatives amb persones o grups, amb necessitats específiques, en situacions de risc, de desigualtat o discriminació per raons de gènere, classe, ètnia, edat i/o religió (B-9).
- * Aplicar estratègies i tècniques de tutorització, entrenament, assessorament entre iguals, consulta i orientació en processos educatius i formatius (B-16).
- * Identificar plantejaments i problemes educatius, indagar en ells: obtenir, registrar, tractar i interpretar informació rellevant per emetre judicis argumentats que permetin millorar la pràctica educativa (B-19).

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Genèriques

- * Respecte a les diferències culturals i personals de l'alumnat i de tots els membres de tota la comunitat educativa (A-3).
- * Capacitat per promoure la qualitat dels contextos en els que se desenvolupa el procés formatiu (A-8).
- * Participar en projectes d'investigació relacionats amb l'educació i la formació, introduint propostes d'innovació dirigides a la millora de la qualitat (A-10).
- * Capacitat per cercar, seleccionar, ordenar, relacionar, avaluar i valorar informació científica provinent de distintes fonts (A-19).

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Tema 1. El valor de la diversitat: vers una educació de qualitat

1.1. Interpretació de la diversitat

- * Problema o valor
- * De l'eliminació a l'acceptació
- * Cap a una igualtat d'oportunitats

1.2. La persona amb discapacitat

- * Del déficit al context
- * Del CIDDM-80 al CIF-2001

1.3. Els antecedents de l'atenció a la diversitat

- * El principi de normalització i les seves conseqüències
- * Informe Warnock i el concepte de n.e.e.
- * Atenció a la diversitat com a motor de canvi educatiu

Tema 2.. Una escola oberta a la diversitat: l'educació inclusiva

2.1. De la lògica de l'homogeneïtat a la lògica de l'heterogeneïtat

2.2. Escola selectiva versus escola inclusiva

2.3. Una teoria per avançar: Montobbio

2.4. L'escola inclusiva una aposta de futur:

- * Definició de l'educació inclusiva
- * Els valors i les condicions per a l'educació inclusiva
- * Desenvolupament de l'educació inclusiva

Tema 3.. La pràctica inclusiva

3.1. El currículum de l'escola inclusiva

3.2. L'organització a l'escola inclusiva

3.3. El funcionament de l'aula

Tema 4.. Metodologies didàctiques per a l'educació inclusiva

4.1. La planificació docent

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

- 4.2. Vies per afavorir que aprenguin junts, en una mateixa aula, alumnes diferents.
- 4.3. Algunes propostes didàctiques
- 4.4. Pautes finals per a la reflexió

Metodologia docent

En aquests apartats es descriuen les activitats de treball, presencial i no presencial, previstes a l'assignatura amb l'objecte de poder desenvolupar i avaluar les competències establertes.

L'assignatura disposarà d'aula Moodle al Campus Extens per tal que es faciliti la comunicació i la disposició de material per a l'alumnat. En aquesta aula, l'alumnat hi trobarà a la seva disposició: un fòrum de notícies, un calendari de tasques, documents electrònics i algunes propostes didàctiques que s'hauran de treballar de manera autònoma.

Activitats de treball presencial

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Presentació en grup del treball de curs realitzat	Grup gran (G)	Els alumnes se distribuiran en grups amb l'objectiu de preparar una estratègia metodològica relacionada amb el tema 4 dels continguts. A partir de la bibliografia recomenada. Elaborat el treball que han d'entregar al professor, cada grup exposarà al conjunt de la classe la seva proposta	10
Classes teòriques		Grup gran (G)	Comptant amb la participació dels alumnes, el professor desenvoluparà els continguts de l'assignatura. Per això, l'alumnat ha de preparar previament a partir de la recerca d'informació els continguts a treballar a cada sessió.	24
Classes pràctiques		Grup mitjà (M)	Aquestes sessions es treballaren des del debat, l'anàlisi i la reflexió compartida de les activitats previament elaborades per l'alumnat, que comptarà en tot moment amb la guia i assessorament del professor.	14
Avaluació		Grup gran (G)	Es tracta de una prova final escrita de síntesi de l'assignatura	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Campus Extens.

Activitats de treball no presencial

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual		L'alumnat ha de cercar la informació precisa en relació als continguts que se tractaran a les classes teòriques per afavorir i possibilitar la seva participació en el debat sobre cada un dels continguts treballats a l'assignatura	30
Estudi i treball autònom en grup		L'alumnat haurà de realitzar les activitats previstes per el professor, comptant amb el material seleccionat en cada cas, l'anàlisi de casos i la documentació que cada grup aportarà.	45
Estudi i treball autònom individual o en grup		Els alumnes hauran de realitzar la recerca d'un tema proposat pel professor, l'estudi dels distints temes de l'assignatura i totes les activitats proposades dins cada tema	25

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

Per poder avaluar l'assignatura serà **imprescindible un 80% de l'assistència a les classes presencials de gran i mitjà grup.**

Així mateix, totes i cada una de les activitats encarregades ha de ser avaluada positivament per poder fer la mitjana final de l'assignatura, segons els percentatges que es detallen a l'avaluació. És a dir, **l'alumnat ha de superar en un mínim del 50% cada una de les parts que componen l'avaluació.**

Qualsevol actitud que obstaculitzi les dinàmiques d'aula podrà tenir repercussió sobre la nota final de l'assignatura, podent arribar a ser motiu de desqualificació.

En cas de no haver superat alguna de les activitats recuperables, aquestes podran entregar-se el dia de la prova final de síntesi previstes el mes de febrer i setembre.

El plagi d'alguna part o de la totalitat d'un treball o copiar a un examen és motiu de desqualificació; l'estudiant haurà de repetir el treball havent d'esperar a la següent convocatòria per a la seva presentació.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Presentació en grup del treball de curs realitzat

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Els alumnes se distribuïran en grups amb l'objectiu de preparar una estratègia metodològica relacionada amb el tema 4 dels continguts. A partir de la bibliografia recomenada. Elaborat el treball que han d'entregar al professor, cada grup exposarà al conjunt de la classe la seva proposta
Criteris d'avaluació	Qualitat del treball realitzat i de la presentació efectuada a la classe. Exposició oral i proposta realitzada
Percentatge de la qualificació final:	10%

Classes teòriques

Modalitat	Classes teòriques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Comptant amb la participació dels alumnes, el professor desenvoluparà els continguts de l'assignatura. Per això, l'alumnat ha de preparar previament a partir de la recerca d'informació els continguts a treballar a cada sessió.
Criteris d'avaluació	Assistència i participació a classe Dur preparada la informació necessària per poder participar en criteri en els debats sobre els continguts de la matèria Capacitat d'anàlisi i reflexió
Percentatge de la qualificació final:	10%

Classes pràctiques

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Aquestes sessions es treballen des del debat, l'anàlisi i la reflexió compartida de les activitats previament elaborades per l'alumnat, que comptarà en tot moment amb la guia i assessorament del professor.
Criteris d'avaluació	Assistència i participació a classe Coherència i claretat en les exposicions orals Entrega de la documentació requerida en cada cas
Percentatge de la qualificació final:	10%

Avaluació

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	Es tracta de una prova final escrita de síntesi de l'assignatura
Criteris d'avaluació	Demostrar els coneixements adquirits, atenent a la claretat, esperit crític i la coherència expositiva
Percentatge de la qualificació final:	40%

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Estudi i treball autònom individual

Modalitat	Estudi i treball autònom individual
Tècnica	Tècniques d'observació (recuperable)
Descripció	L'alumnat ha de cercar la informació precisa en relació als continguts que se tractaran a les classes teòriques per afavorir i possibilitar la seva participació en el debat sobre cada un dels continguts treballats a l'assignatura
Criteris d'avaluació	Elaborar i entregar les activitats proposades a classe, on es valorarà la capacitat de reflexió, les aportacions, l'esperit crític, l'anàlisi, la qualitat i oportunitat de la informació recollida i les aportacions personals.

Percentatge de la qualificació final: 5%

Estudi i treball autònom en grup

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Proves d'execució de tasques reals o simulades (recuperable)
Descripció	L'alumnat haurà de realitzar les activitats previstes per el professor, comptant amb el material seleccionat en cada cas, l'anàlisi de casos i la documentació que cada grup aportarà.
Criteris d'avaluació	Elaborar i entregar les activitats proposades a classe, on es valorarà la capacitat de reflexió, les aportacions, l'esperit crític, l'anàlisi, la qualitat i oportunitat de la informació recollida i les aportacions personals. En aquestes activitats té una especial importància la capacitat de treball cooperatiu

Percentatge de la qualificació final: 15%

Estudi i treball autònom individual o en grup

Modalitat	Estudi i treball autònom individual o en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	Els alumnes hauran de realitzar la recerca d'un tema proposat pel professor, l'estudi dels diferents temes de l'assignatura i totes les activitats proposades dins cada tema
Criteris d'avaluació	Elaborar i entregar les activitats proposades a classe, on es valorarà la capacitat de reflexió, les aportacions, l'esperit crític, l'anàlisi, la qualitat i oportunitat de la informació recollida i les aportacions personals i/o col·lectives.

Percentatge de la qualificació final: 10%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

En el transcurs de l'assignatura, el professor aportarà referències bibliogràfiques, webgrafia i documentació complementària per cobrir les necessitats que puguin sorgir. Així mateix l'alumnat completarà aquesta informació en la recerca i les aportacions que necessàriament anirà realitzant.

Bibliografia bàsica

Ainscow, M. (2003): Desarrollo de sistemas educativos inclusivos. En: *Las respuestas a las necesidades educativas especiales en una escuela vasca inclusiva*. Gobierno Vasco. Vitoria. Págs.: 19-36

Ainscow, M. (2006): Fer inclusiva l'educació: com s'hauria de conceptualitzar la tasca?. *Suports*, (pp 4-15) Vol. 10, núm. 1. Vic.

Ainscow, M. y Miles, S. (2008): Por una educación para todos que sea inclusiva: ¿hacia dónde vamos ahora?. *Perspectivas*, Vol. XXXVIII, nº 1 (pp 17-44). Madrid.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

- Ainscow, M., Both, T. y Dyson (2006): *Improving Schools, Developing Inclusion*. Nueva York. Routledge.
- Arreaza, F. (2009): *Inclusión y competencias básicas*. En: *Actas I Congreso Nacional de buenas prácticas de educación, diversidad y empleo*. Murcia.
- Barrio de la Fuente, J.L. (2009): *Hacia una educación inclusiva para todos*. *Revista Complutense de Educación*. Vol. 20, núm. 1 (pp. 13-31). Madrid.
- Barton, L. (1998). *Discapacidad y sociedad*. Madrid: Morata.
- Blanco, R. (2008): *Marco conceptual sobre educación inclusiva*. En: *La educación inclusiva: el camino hacia el futuro*. 48 reunión de la conferencia internacional de educación. (pp 5-14). UNESCO. Ginebra.
- Booth, T. (2006): *Manteniendo el futuro con vida; convirtiendo los valores de inclusión en acciones*. En M:A: Verdugo y B. Jordan de Urries (Coords.) *Rompiendo inercias. Claves para avanzar VI Jornadas científicas de investigación sobre personas con discapacidad* (pp 211-218). Amarú. Salamanca.
- Booth, T. y Ainscow, M. (2002): *Guía para la evaluación y mejora de la educación inclusiva*. UNESCO.
- Darling-Hammond (2003): *El derecho a aprender*. Ariel. Barcelona.
- Echeita, G. (2006): *Educación para la inclusión o educación sin exclusiones*. Narcea. Madrid.
- European Disability Forum (EDF) (2009): *Educación inclusiva. De las palabras a los hechos*. Bruselas.
- Giné, Cl. (Coord) (2009): *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. ICE-Horsori. Barcelona.
- Macarulla, I. i Saiz, M. (coord) (2009): *Bones pràctiques d'escola inclusiva*. Graó. Barcelona.
- Montobbio, E. (1995): *El viaje del Sr. Down al mundo de los adultos*. Mason. Barcelona
- Moriña Diez, A. (2004): *Teoría y práctica de la educación inclusiva*. Aljibe. Málaga.
- OMS (1980): *Clasificación internacional de deficiencias, discapacidad y minusvalías*. Imserso. Madrid.
- OMS (2001): *Clasificación Internacional del funcionamiento, de la discapacidad y de la salud (CIF)*. Imserso. Madrid.
- Parrilla, A. (1996). *Apoyo a la escuela: un proceso de colaboración*. Mensajero. Bilbao.
- Schalock, R.L. (2006): "Prólogo al libro como mejorar la calidad de vida de las personas con discapacidad". *Siglo Cero*, Vol 37, núm 218. Págs.: 5-9
- Schalock, R.L. y Verdugo, M.A. (2007): "El concepto de calidad de vida en los servicios y apoyos para personas con discapacidad intelectual", en *Siglo Cero*, nº 224, págs.: 21-36.
- Thomas, G. y Laxley, A. (2007): *Reconstrucción de la educación especial y construcción de la inclusiva*. La muralla. Madrid.
- Tilstone, Ch./Florian, L./Rose, R. (2003): *Promoción y desarrollo de prácticas educativas inclusivas*. Eos. Madrid.
- Tomlinson, C.A. (2001): *El aula diversificada*. Octaedro. Barcelona.
- UNESCO (1994): *Declaración de Salamanca y Marco de Acción sobre Necesidades Educativas Especiales*. Unesco.
- UNESCO (2005): *Guidelines for inclusión: ensuring access to education for all*, París.
- UNESCO (2009): *Directrices sobre políticas de inclusión en la educación*. París. UNESCO.
- Varios (2004): *La escuela inclusiva. Prácticas y reflexiones*. Graó. Barcelona.

Any acadèmic	2017-18
Assignatura	22220 - Bases Didàctiques per a l'Escola Inclusiva
Grup	Grup 40, 1S, GPED
Guia docent	E
Idioma	Català

Wehmeyer, M.L. (2009): Autodeterminación y la tercera generación de prácticas de inclusión. *Revista de educación*, núm. 149. (pp 45-67) Madrid.

Wehmeyer, M.L., Lance, G.D. y Bashinski, S. (2002): "Un model multinivell per afavorir l'accés dels alumnes amb retard mental al currículum general". *Revista Suports*, vol. 6. Núm. 2. Pàgs.: 192-202. Vic

Bibliografia complementària

Ainscow, M. (2012). Haciendo que las escuelas sean más inclusivas: lecciones a partir del análisis de la investigación internacional. *Revista de Educación Inclusiva*, 5 (1), 39-49.

Arnaiz, P. (2011). Luchando contra la exclusión: buenas prácticas y éxito escolar. *Innovación educativa*, 21, 23-35.

Arnaiz, P. (2012). Escuelas eficaces e inclusivas cómo favorecer su desarrollo. *Educatio Siglo XXI*, 30 (1), 25-44.

Casanova, M.A. (2011). Educación inclusiva: un modelo de futuro. Madrid: Wolters Kluwer.

Echeita, G. y Ainscow, M. (2011). La educación inclusiva como derecho. Marco de referencia y pautas de acción para el desarrollo de una revolución pendiente. *Tejuelo*, 12, 26-46.

Escudero, J.M. y Martínez, B. (2011): "Educación inclusiva y cambio escolar". *Revista Iberoamericana de educación*, nº 55. Pàgs.: 85-105

Escudero, J.M. y Martínez, B. (2012). Las políticas de lucha contra el fracaso escolar: ¿programas especiales o cambio profundos del sistema y la educación? *Revista de Educación*, Nº Extraordinario, 174-193.

Florian, L.; Black-Hawkins, K (2010). Exploring inclusive pedagogy. *British Educational Research Journal*, 32 (1), 1-16.

García, M. y otros (2012). Medidas eficaces en atención a la diversidad cultural desde una perspectiva inclusiva. *Revista de Educación*, 358, 258-281.

Includ-Ed (2011). Actuaciones de éxito en las escuelas europeas. Ministerio de Educación. Secretaria General Técnica.

Muntaner, J. J. (2010). De la integración a la inclusión: un nuevo modelo educativo. En P. Arnaiz, M.D. Hurtado, y F.J.Soto, 25 años de integración escolar en España. Murcia: Consejería de Educación, Formación y Empleo.

Muntaner, Joan Jordi (2009): Escuela y discapacidad intelectual. Sevilla. Eduforma.

Muntaner Guasp, Joan J.; De la Iglesia Mayol, B.; Rosselló Ramón, M.R. (2016). Buenas prácticas en educación inclusiva. *Educatio Siglo XXI*. Vol 34. Nº 1. Pàgs.: 31-50

OCDE (2012). Equity and Quality in Education. Supporting Disadvantaged Students and Schools. OECD.

Peirats Chacón, J., y López Mari, M. (2014). Los grupos interactivos como estrategia didáctica en la atención a la diversidad [Interactive groups as strategy teaching in the attention to diversity]. *ENSAYOS. Revista de la Facultad de Educación de Albacete*, (28), 197-211.

Sandoval, M.; Simón, C.; Echeita, G. (2012). Análisis y valoración crítica de las funciones del profesorado de apoyo desde una educación inclusiva. *Revista de Educación*, Nº Extraordinario, 117-137.

Susinos, T., y Parrilla, Á. (2013). Investigación inclusiva en tiempos difíciles: Certezas provisionales y debates pendientes. *REICE: Revista Electrónica Iberoamericana sobre Calidad, Eficacia y Cambio en Educación*, 11(2), 87-98.

Torres (2012). Estructuras organizativas para una escuela inclusiva: promoviendo comunidades de aprendizaje. *Educatio Siglo XXI*, 30 (1), 45-70.

Verdugo, M. A., & Rodríguez, A. (2012). La inclusión educativa en España desde la perspectiva de alumnos con discapacidad intelectual, de familias y de profesionales. *Revista de Educación*, 358, 450-470.